

Versterken bestaanszekerheid in Oldambt

8 april 2024

Inhoudsopgave

Introductie	3
Waarom	4
Doel	7
Meetlat	13
Hoe en wat	14
Samenwerking	19
Effectief en helder communiceren	21
Financieel perspectief.....	22
Bijlage 1	24

Introductie

Deze nota is opgesteld vanwege de relatief hoge armoede in de gemeente Oldambt, een thema dat door zijn complexiteit vaak samenhangt met andere problemen. Daarnaast wordt onze maatschappij steeds complexer en is er minder ruimte voor persoonlijk en direct contact tussen instanties en inwoners. Dit draagt bij aan financiële problemen, met name voor mensen die al kwetsbaar zijn.

Het is van groot belang dat mensen zoveel mogelijk zelf de controle over hun eigen leven behouden. Zware interventies, zoals schuldhelpverlening, dienen we zoveel mogelijk te vermijden. Door proactief te handelen, kunnen we vaak voorkomen dat onze inwoners in financiële nood komen, zodat iedereen in Oldambt een waardig leven kan leiden.

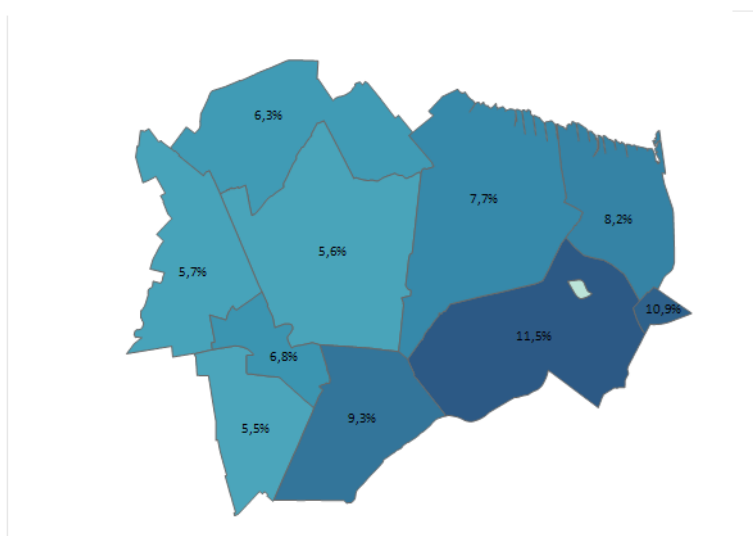
Om het schrijnende karakter van armoede te duiden zijn in de loop der tijd verschillende termen geïntroduceerd, zoals energie-armoede, vervoersarmoede en menstruatie-armoede. Deze termen verwijzen vooral naar de gevolgen van armoede. Deze nota wil zich daarentegen vooral op de oorzaken van armoede richten. We beogen meer inzet te plegen op het voorkomen van financiële problemen. Dit willen we doen door het versterken van voorliggende voorzieningen en preventieve activiteiten. Deze inzet moet leiden tot een afname in de vraag naar oplossingen voor financiële problemen, oftewel een verschuiving van curatief naar preventief. De focus ligt dus niet op het 'plakken van pleisters' maar op het structureel voorkomen van armoede en bestaansonzekerheid.

Deze nota beoogt niet alleen de problematiek te benoemen, maar ook om heldere, uitvoerbare plannen te ontwikkelen om armoede te bestrijden. Een hechte samenwerking tussen de gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners is hierbij cruciaal. Samen kunnen we ervoor zorgen dat iedereen, ongeacht financiële achtergrond, kan gedijen in onze gemeente.

Waarom

In de gemeente Oldambt leven relatief veel mensen in armoede vergeleken met het landelijk gemiddelde. Uit cijfers van het CBS blijkt dat bijna één op de vijf (19,5%) huishoudens in de gemeente een inkomen heeft tot 130% van het sociaal minimum, terwijl dit landelijk bij ongeveer één op de zeven (14,5%) huishoudens het geval is. Daarnaast wonen er in Oldambt verhoudingsgewijs meer kinderen in huishoudens die onder deze inkomensgrens vallen. De inkomensgrens van 130% van het sociaal minimum wordt ook veel gebruikt door vrijwilligersorganisaties in Oldambt wanneer inwoners zich melden voor ondersteuning. De armoede is voornamelijk geconcentreerd in Beerta (11,5%), Nieuweschans (10,9%) en Winschoten (9,3%), zoals te zien is in figuur 1 met de armoedecijfers per wijk.

	Huishoudens met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum in 2022	Minderjarige kinderen die leven in een huishouden met een inkomen tot 130% in 2022
Oldambt	19,5%	15,0%
Groningen (provincie)	18,4%	12,6%
Nederland	14,6%	10,2%

Bron: CBS, 2023

Armoede en bestaanszekerheid

Er is sprake van armoede wanneer iemand gedurende langere tijd niet de middelen heeft om te kunnen beschikken over de goederen en voorzieningen die in de samenleving als minimaal noodzakelijk gelden (SCP 2019). Bijvoorbeeld wanneer iemand onvoldoende geld heeft voor voeding of een goede woning. Armoede heeft veel consequenties voor het dagelijks leven. Het kan leiden tot langdurige stress, sociale uitsluiting, lagere schoolprestaties en een slechtere gezondheid. Mensen in armoede lopen een hoger risico op schulden.

Naast het gebruik van de term 'armoede', wordt tegenwoordig ook vaak het begrip 'bestaanszekerheid' gebruikt. Voor het begrip 'bestaanszekerheid' zijn diverse definities te vinden. Een veelomvattende definitie is die van de Commissie Sociaal Minimum:

“Bestaanszekerheid gaat niet alleen over voldoende inkomen, maar ook over een goede gezondheid, betaalbare en duurzame huisvesting, werk dat loont, een adequate opleiding, gezonde sociale relaties en een zinvol leven. Bestaanszekerheid draagt daarmee bij aan de brede welvaart van burgers”

Overigens is bestaanszekerheid ook verankerd in de Universele Verklaring van de rechten van de mens, waar in artikel 25 is beschreven;

“Een ieder heeft recht op een levensstandaard die hoog genoeg is voor de gezondheid en het welzijn van zichzelf en zijn gezin, waarbij inbegrepen voeding, kleding, huisvesting en geneeskundige verzorging en de noodzakelijke sociale diensten, alsmede het recht op voorziening in geval van werkloosheid, ziekte, invaliditeit, overlijden van de echtgenoot, ouderdom of ander gemis aan bestaansmiddelen, ontstaan ten gevolge van omstandigheden onafhankelijk van zijn wil”

Kortom, bestaanszekerheid is een grondrecht. Het geeft een ieder de morele verantwoordelijkheid om te streven naar bestaanszekerheid voor iedereen in onze samenleving, in het bijzonder ook voor degenen die zelf niet bij machte zijn om hun eigen bestaanszekerheid te creëren.

De gemeente erkent de complexiteit en de hardnekkigheid van generatiearmoede, een probleem dat niet enkel op individueel niveau, maar juist in de structuur van onze samenleving geworteld zit. Uit het artikel "De cirkel van generatiearmoede" nemen wij de aanbeveling over dat een effectieve aanpak van armoede meer vereist dan enkel gedragsverandering bij de betrokkenen. Belangrijk is het creëren van randvoorwaarden die duurzame ondersteuning en opbouw van vertrouwen mogelijk maken, het doorbreken van de cirkel door aandacht voor de onderliggende oorzaken van armoede en het verschuiven van de focus van symptoombestrijding naar structurele oplossingen. Deze inzichten zullen leidend zijn in het vormgeven van ons armoedebeleid, met het doel om iedereen een eerlijke kans te bieden en generatiearmoede effectief te doorbreken. Door deze benadering hopen we niet alleen individuen te ondersteunen, maar ook een fundament te leggen voor een rechtvaardigere gemeenschap.

Het Rijk schetst de overkoepelende contouren van wet- en regelgeving die tot doel hebben om voldoende inkomen voor iedereen te waarborgen. Voorbeelden hiervan zijn de Participatiewet, die bepaalt wie in aanmerking komt voor bijstand, en de Wet op het Minimumloon. Ook het Toeslagenstelsel, dat omvat huurtoeslag, zorgtoeslag en kinderopvangtoeslag, valt onder de verantwoordelijkheid van het Rijk. Jaarlijks wordt door het Rijk in overleg met de sociale partners centraal de hoogte van het sociaal minimum en de daarbij behorende bijstandsnormen vastgesteld. Deze normen gelden voor alle inwoners van Nederland.

De gemeente draagt een gedeelde verantwoordelijkheid in de uitvoering van deze nationale wetten. Hieronder valt ook het vormgeven van het armoedebeleid. Binnen dit domein dienen de gemeentelijke instanties doeltreffende maatregelen te treffen om armoede te voorkomen en tot een minimum te beperken. De koers en ontwikkeling van nationaal beleid vormen de leidraad die richting geeft aan de aanpak op lokaal niveau.

We onderschrijven de drie cruciale factoren uit het essay 'Bestaanszekerheid als belofte' van de VNG:

- De eerste is inkomenszekerheid. Naast de hoogte van inkomen moeten we ook de kosten van levensonderhoud (sociale basisvoorzieningen) hierbij betrekken en de voorspelbaarheid van het inkomen;

- De tweede is werkzekerheid. Het blijkt in de praktijk dat mensen regelmatig geneigd zijn de zekerheid van een uitkering te verkiezen boven de onrust van regelmatig wisselende en tijdelijke (laagbetaalde) banen. Sterke schommelingen in het inkomen brengt immers veel financiële onzekerheid met zich mee, zoals mogelijke terugvordering van toeslagen of verrekeningen/terugvordering van een lopende uitkering;
- En tot slot, de derde is een overheid die uitgaat van vertrouwen en vanuit empathie weet te werken; de menselijke maat. De overheid moet ervan uitgaan dat inwoners in de basis de regels willen volgen en proberen het juiste te doen. Het wantrouwen dat de overheid in inwoners heeft gesteld is overgeslagen naar inwoners die de overheid wantrouwen én mijden.

Generatiearmoede

Onder de inwoners met een laag inkomen in Oost-Groningen, blijkt generatiearmoede een belangrijke rol te spelen. De Rijksuniversiteit Groningen (RuG) heeft afgelopen jaren een onderzoek uitgevoerd naar effectieve randvoorwaarden voor het doorbreken van intergenerationele armoede. De conclusie is dat het doorbreken van intergenerationele armoede een benadering vereist die gericht is op families. Iedere familie is anders en heeft te maken met haar eigen manieren van armoede-overdracht. Daarnaast wordt aanbevolen om zes randvoorwaarden te creëren die het individu of het gezin in armoede centraal zetten. Dit schept een raamwerk om intergenerationele armoede, in al haar diversiteit, succesvol aan te pakken. Aan de lokale overheid en partners wordt geadviseerd om:

- Op verschillende manieren in mensen te investeren om zo gelijke kansen te creëren.
- De 6 randvoorwaarden voor een effectieve doorbraak van (intergenerationele armoede) in beleid en ondersteuningspraktijk te creëren: samenhang, samenwerking, tijd en ruimte voor professionals, lange termijn en continuïteit in de aanpak, langdurige relaties, en kennisuitwisseling over effectieve interventies en programma's.
- De drukte en complexiteit van de huidige (intergenerationele) armoede aanpak terug te brengen door het aantal maatschappelijke organisaties en interventies te verminderen.
- De effectiviteit van interventies en programma's structureler te evalueren.

Het onderzoek van de RuG is de basis voor de inrichting van het programma van de Alliantie van Kracht. De Alliantie van Kracht is een netwerk dat samen met de inwoners uit het Drents-Groningse veenkoloniale gebied werkt aan het doorbreken van generatiearmoede. Ook de gemeente Oldambt is aangehaakt bij deze Alliantie.

Doel

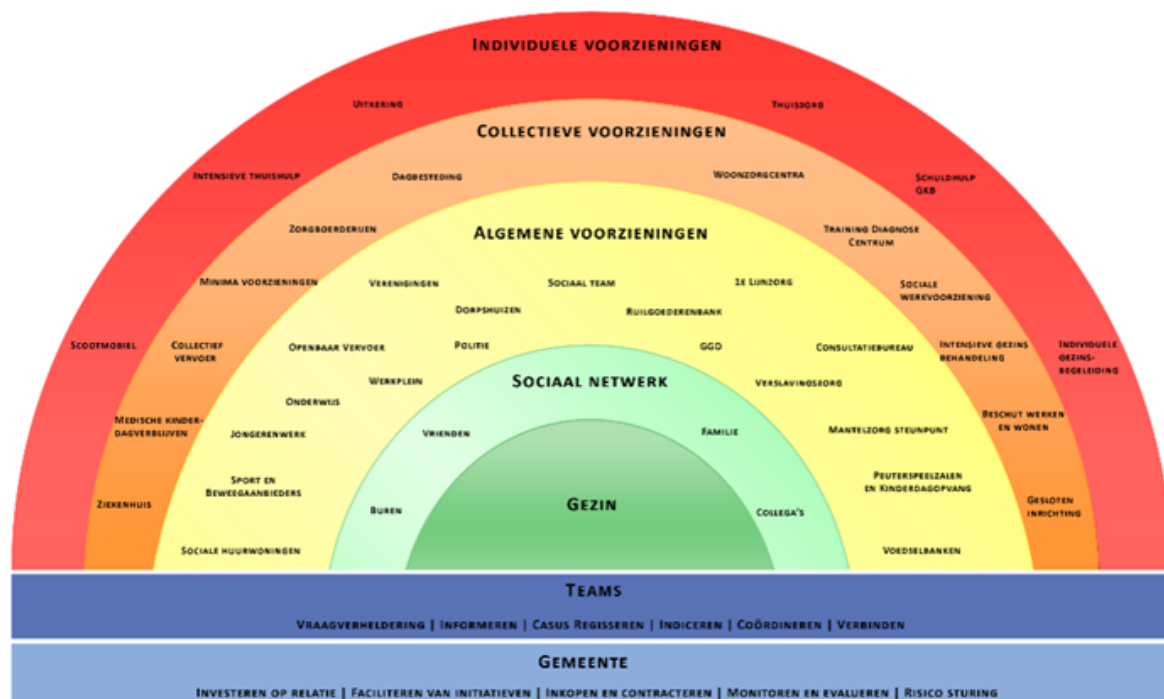
Door deze armoedenota loopt één rode draad, namelijk de transformatieopave.

De transformatie opgave: bestaanszekerheid versterken door in te zetten op preventief denken en handelen en vroegtijdig signaleren.

Voor de aanpak van de gemeente Oldambt zijn hiertoe drie pijlers gedefinieerd:

1. Bestaanszekerheid voor alle inwoners;
2. Aandacht voor kwetsbare groepen inwoners;
3. Bestrijden van generatiearmoede en integrale inzet op multiprobleemsituaties.

Deze transformatie-ambitie past in de beleidsuitgangspunten van het sociaal domein. Voor het bereiken van de maatschappelijke effecten, beleidsdoelstellingen en het uitvoeren van de bijbehorende activiteiten hanteren we de beleidsuitgangspunten Sociaal Domein die voortvloeien uit het regenboogmodel en de leefgebieden (zie ook bijlage 1).

1. Bestaanszekerheid voor alle inwoners

Omdat mensen in armoede vaak meer problemen ervaren dan alleen financiële krapte, wordt er tegenwoordig steeds meer gesproken over 'bestaanszekerheid' in plaats van over armoede. Dit begrip ziet op een breder pallet aan zekerheden (dan alleen voldoende geld) om een goed leven te kunnen leiden. Bestaanszekerheid is het fundament waarop een gezonde, welvarende samenleving rust. Het is niet slechts de afwezigheid van armoede, maar een staat van zekerheid die individuen en gemeenschappen in staat stelt om een waardig leven te leiden. Voor een veerkrachtige samenleving is het van belang dat ieder individu bestaanszekerheid ervaart.

Bestaanszekerheid gaat dus niet alleen om het hebben van voldoende inkomen. Het omvat een combinatie van verschillende elementen, die nauw met elkaar verweven zijn. Daarom is het belangrijk om integraal naar bestaanszekerheid te kijken. We onderscheiden zeven elementen van bestaanszekerheid. Deze zijn gebaseerd op inzichten uit wetenschap en de praktijk, en geïnspireerd door de leefgebieden die Movisie en de Commissie Sociaal Minimum hebben geformuleerd. De elementen zijn hieronder weergegeven. Om als individu bestaanszekerheid te ervaren, is zekerheid op al deze gebieden van belang. Daarbij zijn per element verschillende beleidsterreinen van invloed op de mate van bestaanszekerheid:

- Financiële bestaanszekerheid en schulden zorgenvrij;
- Passende woning en leefomgeving;
- Gezonde sociale relaties;
- Goede fysieke en mentale gezondheid;
- Werk, onderwijs en activiteiten;
- Opvoeden en gezonde familierelaties;
- Veiligheid.

2. Aandacht voor kwetsbare groepen inwoners

In het maatschappelijk debat rondom armoede, wordt vaak benoemd dat armoede iedereen kan overkomen. Inderdaad, door ongelukkige omstandigheden kan iedereen met armoede en schulden worden geconfronteerd. Desondanks bestaan er specifieke groepen die een hoger risico dragen. Het proactief identificeren en ondersteunen van deze groepen kan veel financiële problemen voorkomen. Bij de ene groep kan het helpend zijn om samen met andere betrokken partijen te komen tot een sluitende aanpak. Bij andere groepen is het heel effectief om de wereld om hen heen te leren hoe ze 'inclusief' met deze groepen om kunnen gaan.

Als we ons bewust zijn van het bestaan van deze kwetsbare groepen inwoners en op alle mogelijke fronten rekening houden met deze groepen, dan kunnen we belangrijke stappen zetten in het bestrijden van armoede. Een goede ontwikkeling is de recente oprichting van een mobiel steunpunt van de Belastingdienst in de gemeente Oldambt, wat de dienstverlening aanzienlijk verbetert. De fysieke aanwezigheid van de Belastingdienst maakt directe interactie mogelijk, wat bijzonder waardevol is voor inwoners die moeite hebben met lezen, schrijven of digitale middelen, of die de voorkeur geven aan persoonlijk contact.

De volgende kwetsbare groepen hebben wij geïdentificeerd:

Nieuwkomers

Veel statushouders, arbeidsmigranten en gezinsherenigers zijn niet of onvoldoende financieel zelfredzaam, concludeerde het Kenniscentrum Integratie en Samenleving (KIS) in een onderzoek naar de financiële en sociale zelfredzaamheid van nieuwkomers (2018). Gemeenten zetten vooral in op huisvesting, taalverwerving, gezondheidsbevordering, scholing en arbeidstoeleiding. Minder aandacht lijkt uit te gaan naar financiële en sociale zelfredzaamheid.

De gemeente Oldambt wil wel oog hebben voor het financieel zelfredzaam maken van nieuwkomers. Het SWO doet de eerste periode nadat de statushouder aan het Oldambt gekoppeld is, de maatschappelijke begeleiding. Het Oldambt wil de financiële stabiliteit van nieuwkomers verstevigen door de inzet van de VKB bij de eerste periode te versterken. Vanuit de VKB kan

aangesloten worden bij de behoefte van de nieuwkomer om financieel zelfredzaam te worden dan wel bij de noodzaak om financieel stabiel te worden en te blijven.

Nieuwkomers volgen een training die als doel heeft om de nieuwkomer om zo spoedig vertrouwd te laten worden met onze samenleving. Aan de training gaan modules toegevoegd worden die vooral gericht zijn op het wegwijs worden op het gebied van financiën in Nederland. Onder andere hoe werkt een belastingdienst, DigiD, huurbetalingen, vaste lasten etc.

Mensen met een licht verstandelijke beperking

Het Kenniscentrum LVB (licht verstandelijke beperking) schat het aantal Nederlanders met een verstandelijke beperking op ruim één miljoen. Iemand heeft een licht verstandelijke beperking als hij of zij aanzienlijke beperkingen heeft op het gebied van cognitieve ontwikkeling en adaptieve vaardigheden, ook wel sociaal aanpassingsvermogen genoemd. Het lastige is echter dat iemand met een LVB niet direct als zodanig te herkennen is.

Daarom worden veel mensen met een LVB al gauw overvraagd. Mensen met een verstandelijke beperking zijn oververtegenwoordigd binnen verschillende maatschappelijke probleemgebieden. Zo blijkt dat 40% tot 67% van de patiënten binnen de GGZ te maken heeft met een verstandelijke beperking. Ook binnen de strafrechtketen zijn mensen met LVB oververtegenwoordigd. Onderzoek laat zien dat bij delinquente personen ongeveer 30 tot 50 procent verstandelijk beperkt is.

Voor wat betreft financiële problematiek is dit beeld niet anders. Professionals die mensen met een LVB begeleiden wijzen er in dat kader op dat mensen met een LVB vaak een dubbele kwetsbaarheid hebben voor het ontstaan van schulden. In de eerste plaats vraagt het zelfstandig bijhouden van administratie in het huidige digitale tijdperk, van mensen met een LVB meer dan zij aankunnen. Daarbij hebben veel mensen met een LVB een lager inkomen, wat de kans op (problematische) schulden vergroot. Als de landelijke cijfers over de prevalentie van LVB worden aangehouden dan hebben ongeveer 3 op de 20 cliënten van de schuldhulpverlening een LVB. Als de dubbele kwetsbaarheid van veel mensen met een LVB wordt betrokken in een voorzichtige schatting dan mag aangenomen worden dat mensen met een LVB zijn oververtegenwoordigd in de schuldhulpverlening en misschien wel minimaal een kwart innemen van de klantpopulatie.

Alleen al vanwege de omvang van deze groep en hun vatbaarheid voor multiproblematiek, is het des te relevanter om rekening met hen te houden. Het is dan ook van belang dat iedereen die met inwoners in contact komt, zich bewust is van het feit dat een deel van de inwoners een LVB heeft, 'voelsprietten' hiervoor ontwikkelt en de signalen van een verstandelijke beperking leert herkennen.

Risico-jongeren

Er is een toename zichtbaar in bedreigingen en intimidatie onder de jeugd. Er is een groep jongeren waarbij ouders niet aan de bel trekken, waar school geen vat op krijgt en waarover niemand de regie voert. Het is zaak om dan zo vroeg mogelijk 'achter de voordeur' hulp te bieden en de zorgen te bespreken.

De praktijk wijst uit dat de huishoudens waar de jongeren met risicovol gedrag opgroeien, vaak ook te kampen hebben met financiële problemen. Het is de kunst om die gezinnen ook op dit vlak de helpende hand te bieden en te begeleiden naar de juiste hulp. Hiervoor is het van belang dat alle hulpverleners die bij deze gezinnen over de vloer komen, weten waar inwoners met financiële problemen terecht kunnen. Hoe eerder er hulp wordt geboden aan de ouders, hoe eerder het leefklimaat voor de jongeren ten positieve verandert.

Veel risicojongeren hebben zelf ook al schulden opgebouwd. In het programma 'Generatierijkdom,'

zijn plannen ontwikkeld om met behulp van de doorbraakmethode en het leveren van maatwerk, jongeren te activeren om een startkwalificatie te halen. Daarnaast willen we de mogelijkheid onderzoeken om aan te haken bij het Jongeren Perspectief Fonds. Dit fonds is een samenwerkingsverband van verschillende partijen, waaronder de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Nederlandse Vereniging Voor Volkskrediet (NVVK)¹. Bij de JPF-aanpak krijgt een jongere met schulden twee jaar begeleiding van een trajectbegeleider. Samen met de trajectbegeleider wordt een toekomstplan opgesteld. Een schuldhelpverlener maakt een plan om de schulden op te lossen. De gemeente koopt de schulden af met een saneringskrediet. Zo blijft er nog maar één schuld over. Met de trajectbegeleider maakt de jongere afspraken over de terugbetaling. Dat kan door iets terug te doen. Bijvoorbeeld door naar school te gaan of door een maatschappelijke stage te doen.

Laaggeletterde inwoners

In Nederland is 18% van de mensen van 16 jaar en ouder laaggeletterd. Dat wil zeggen: 2,5 miljoen mensen hebben moeite met lezen, schrijven en/of rekenen. Zij kunnen wel lezen, maar niet goed genoeg om zich ermee te redden. Zij hebben problemen bij het verwerken van allerlei soorten informatie. Hun probleemoplossend vermogen lijdt eronder en dat vertaalt zich in moeite met onder meer relativeren, prioriteren en het nakomen van afspraken. Laaggeletterdheid kan meerdere oorzaken hebben. Zo was er vroeger op school minder aandacht voor kinderen die moeite hadden met lezen of schrijven. Daarnaast kunnen er ook gezondheidsredenen of een beperking aan de laaggeletterdheid ten grondslag liggen. Laaggeletterden leven ruim twee keer zo vaak onder de armoedegrens, zijn twee tot drie keer vaker langdurig arm, hebben een lager inkomen en banen met een lagere beroepsstatus dan niet-laaggeletterden. Inzet op laaggeletterdheid vindt in de gemeente Oldambt primair plaats via het Taalhuis. Het Taalhuis is er voor iedereen die beter wil leren lezen, schrijven, rekenen en computeren.

Naast het versterken van de leesvaardigheid middels het Taalhuis, zijn er nog verschillende andere interventies denkbaar om effectief te anticiperen op laaggeletterde inwoners. De intentie is om dit jaar te gaan werken aan een bredere aanpak gericht op laaggeletterdheid.

Mensen met een digitale achterstand

De samenleving digitaliseert in rap tempo. Voor persoonlijk contact lijkt steeds minder ruimte. Mensen die digitaal minder vaardig zijn, vallen daardoor steeds makkelijker tussen wal en schip. Mensen met weinig digitale vaardigheden hebben daardoor meer kans om werkloos te worden en te blijven. Online solliciteren is voor hen moeilijk. En bij steeds meer banen hebben mensen de computer nodig voor hun werk. Ook hebben deze mensen vaak minder sociale contacten, bijvoorbeeld via sociale media. Zonder computervaardigheden is het moeilijker om bijvoorbeeld om een uitkering of toeslag aan te vragen. Ook is een digitale achterstand een belemmering om contact te krijgen met zorgverleners, waardoor iemands gezondheid kan verslechteren. Zo komt iemand met weinig digitale vaardigheden steeds verder in de problemen en liggen ook financiële problemen op de loer.

De gemeente Oldambt houdt bewust rekening met de inwoners die een digitale achterstand hebben. De gemeente spant zich in om op papier te communiceren met inwoners die niet of minder digitaal vaardig zijn. Zo is het in de gemeente Oldambt geen probleem om voor de aanvraag van een uitkering een papieren aanvraagformulier te gebruiken, terwijl veel andere gemeenten zoveel

¹De NVVK is een Nederlandse koepelorganisatie voor schuldhelpverlening. De NVVK-leden zijn kredietbanken, gemeenten en particuliere organisaties voor schuldhelpverlening of bewindvoering (Wsnp en beschermingsbewind)

mogelijk sturen op het indienen van een digitale aanvraag. Ook bij de implementatie van digitale toepassingen en middelen, is gebruiksvriendelijkheid een belangrijk aandachtspunt voor de gemeente.

In Winschoten (Langestraat 81) wordt momenteel vanuit een brede samenwerking (gemeente Oldambt, Ommelander Ziekenhuis, Hanzehogeschool, Noorderpoort) gewerkt aan de opzet van een digitaal centrum. Het is de intentie dat inwoners vanuit dit centrum hulp kunnen vragen bij het oplossen van digitale vraagstukken. Ook in de bibliotheken binnen de gemeente worden activiteiten georganiseerd om inwoners digitaal te ondersteunen en hen digitaal vaardiger te maken.

Inwoners met gezondheidsproblemen

Het is algemeen bekend dat er een complexe wisselwerking bestaat tussen financiële problemen en gezondheids- en vitaliteitsvraagstukken. Gezondheidsproblemen kunnen leiden tot een daling van het inkomen, waardoor vervolgens financiële problemen ontstaan. Aan de andere kant is het een bekend feit dat stress, bijvoorbeeld als gevolg van financiële problemen, gezondheidsproblemen met zich mee kan brengen. Het is daarom ook niet vreemd dat in een gemeente als het Oldambt, waar armoede een groot probleem is, ook het beroep op de WMO per 1000 inwoners erg hoog is.

Welzijn op recept is een interventie binnen de gemeente Oldambt, gericht op mensen die zich met grote regelmaat melden bij hun eerstelijnszorgverlener met klachten zoals piekeren, slecht slapen, vermoeidheid, rug-, nek- en hoofdpijn. De ervaring leert dat het vaak gaat om klachten die ontstaan vanuit sociaal-maatschappelijke problematiek. In die gevallen zijn een pilletje, of een verwijzing naar fysiotherapeut, psycholoog of medisch specialist niet altijd passend of de enige oplossing. Een verwijzing naar een welzijnscoach sluit vaak beter aan bij de oorzaak van de klachten.

Doorverwijzingen naar de welzijnscoach worden gedaan door de huisarts of door het maatschappelijk werk.

Het is de vraag in hoeverre de welzijnscoaches op de hoogte zijn van de beschikbare financiële hulp voor inwoners van gemeente Oldambt. Door verbinding te zoeken met deze welzijnscoaches en andere gezondheidswerkers, kan er aan gewerkt worden dat financiële problemen eerder gesignaleerd worden en dat betrokken inwoners eerder op de juiste financiële hulp worden gewezen.

Daklozen

Binnen de gemeente Oldambt verblijft een kleine groep dakloze inwoners. Daarnaast verblijft een groep dakloze inwoners van Oldambt bij de maatschappelijke opvang in de gemeente Groningen. Van deze mensen is bekend dat een groot deel te kampen heeft met financiële problemen die vaak ook mede reden zijn geweest voor de dakloosheid. Het is de bedoeling om in de tweede helft van 2024 te gaan werken aan een lokaal actieplan om thuis- en dakloze inwoners goed in beeld te krijgen. Tevens is het de intentie om helder te krijgen welke (financiële) ondersteuning voor deze groep nodig en beschikbaar is om hen weer een stabiel leven te laten leven.

Ouderen

Uit signalen van ouderenbonden maar ook uit onderzoek blijkt dat ouderen in toenemende mate te maken krijgen met financiële problemen en armoede. De hoge inflatie van de afgelopen jaren is hier debet aan. Deze problematiek treft in het bijzonder de ouderen met alleen een AOW-uitkering of slechts een klein aanvullend pensioen. De toenemende financiële problemen onder ouderen zorgt voor veel stress en leidt tot (stille) armoede. En dat heeft weer een negatieve invloed op de gezondheid van de ouderen.

Daarnaast is zeker de helft van de ouderen 'zwak digitaal vaardig' en heeft een deel van hen,

vanwege ouderdomsklachten, te kampen met een afnemende mondigheid. Dit maakt dat beschikbare voorzieningen die er zijn voor mensen met een laag inkomen, niet altijd binnen het bereik van de ouderen komen. Voor een effectief bereik van ouderen, geldt dat er gericht en bewust gecommuniceerd moet worden met deze groep, als ook met de lokale organisaties die de belangen van de oudere groep inwoners behartigen en met hen in contact staat.

3. Bestrijden van generatiearmoede en integrale inzet op multiprobleemsituaties

Aan het begin van de twintigste eeuw was er veel armoede in Nederland. Zeker ook op het Groningse platteland was er een groot contrast tussen de bovenlaag van welvarende, rijke boeren en de onderlaag van vaak zeer arme (boeren)arbeiders en dagloners. Pas in de jaren 60 is de grote armoede met zijn maatschappelijke ontwrichting voorgoed verdwenen in Nederland en is er een grotere groep Nederlanders ontstaan, die zichzelf kan redden. Te zien was hoe de twee werelden van arm en rijk steeds meer naar elkaar toegroeiden. Echter in Oost-Groningen bleef sprake van relatief wijd verspreide armoede onder de inwoners. Daar waar elders in Nederland veel families de generatiearmoede van zich af wisten te schudden, is dat de families die tegenwoordig in Oost-Groningen nog steeds te kampen hebben met generatiearmoede, niet gelukt. Zij hebben niet (voldoende) weten te profiteren van de toenemende welvaart die zich vanaf de jaren 60 in Nederland heeft voorgedaan. Het wordt tijd dat dit verandert.

In de praktijk blijkt maar al te vaak dat armoede- en schulden verpakt zitten in een complex pakket aan problemen. Vaak valt niet goed te duiden waar de problemen begonnen zijn. Van armoede en schulden is bekend dat dat het een gevolg kan zijn van een onbalans tussen inkomsten en uitgaven. Maar ook zaken als verslavingsproblematiek, psychische problemen of het onvermogen om financieel verstandige keuzes te maken, kunnen armoede en schulden in de hand werken. Anderzijds is het ook zo dat financiële problemen en de stress die dat met zich mee brengt, ook een belangrijke trigger zijn voor een veelheid aan problemen. Kortgezegd, in veel situaties is het niet (structureel) effectief om alleen de financiële problemen aan te pakken. Er moet in die situaties integraal naar de problemen gekeken worden. Overigens bepaalt ook de WGS (wet gemeentelijke schuldhelpverlening) dat gemeenten oog dienen te hebben voor het integrale karakter van haar hulpverlening aan inwoners met schulden.

Meetlat

Om de effecten van armoedebeloid te meten, is het goed om een aantal meetpunten te benoemen. Zoals eerder aangegeven gaat het in deze armoedevisie om het voorkomen van financiële problemen en het creëren van bestaanszekerheid voor alle inwoners. Deze doelen zijn opgetuigd rondom drie pijlers. Bij elk van de pijlers zijn een aantal meetpunten geformuleerd. Niet elk meetpunt zal overigens te vertalen zijn in exacte aantallen of percentages. Bij meerdere meetpunten zal vooral de beleving, oftewel het ervaren effect, leidend zijn bij een resultaatmeting.

1. Bestaanszekerheid voor elke inwoner

- Aandeel inwoners dat onder de 130% van het sociaal minimum leeft neemt af;
- Aandeel inwoners dat langdurig (langer dan 4 jaar) onder de 130% van het sociaal minimum leeft neemt af;
- Schuldhelpverleners ervaren een afname in de hulpvragen;
- Inwoners uit de lagere inkomensgroepen ervaren meer levensgeluk.

2. Aandacht voor kwetsbare groepen inwoners

- Kwetsbare groepen ervaren meer betrokkenheid bij de samenleving en hebben het gevoel serieus genomen te worden door de gemeente;
- Kwetsbare groepen, hun helpverleners en / of hun belangenorganisaties zijn (meer) tevreden over de communicatie met / vanuit de gemeente.

3. Bestrijden van generatiearmoede en integrale aanpak multiprobleemsituaties

- Daling aantal complexere financiële hulpvragen;
- Samenwerking tussen verschillende instanties betrokken bij het aanpakken van multiprobleemsituaties verbetert;
- Gezinnen met complexe financiële problemen worden effectief geholpen;
- Jongeren met (beginnende) financiële problemen worden effectief geholpen om hun leven op orde krijgen.

Hoe en wat

In de aanpak armoede van de gemeente Oldambt zijn drie pijlers gedefinieerd:

1. Bestaanszekerheid voor alle inwoners
2. Aandacht voor kwetsbare groepen inwoners
3. Bestrijden van generatiearmoede en integrale aanpak multiprobleemsituaties

Bestaanszekerheid voor alle inwoners

Bestaanszekerheid gaat niet alleen om het hebben van voldoende inkomen. Het omvat een combinatie van verschillende elementen, die nauw met elkaar verweven zijn. Daarom is het belangrijk om integraal naar bestaanszekerheid te kijken. In onderstaande tekst benoemen we de verschillende elementen: wonen, werk, gezondheid, bestaansminimum en schulden.

Het aanpakken van de raakvlakken tussen armoede en wonen vereist een nauwe samenwerking met de woningcorporaties. Samen met de corporaties kunnen het creëren van betaalbare en kwalitatieve huisvesting cruciale stappen zijn om onze inwoners te ondersteunen en hen de mogelijkheid te bieden om een betere levenskwaliteit te bereiken.

We doen er alles aan om onze inwoners naar werk te begeleiden. Onze werkcoaches bepalen samen met onze inwoners wat het beste en passende traject is wat voor toeleiding naar werk zorgt. We zetten instrumenten in als scholing, stages, werkervaringsplaatsen en trainingen. Dit gebeurt soms in overleg met potentiële werkgevers. Mensen die werken maar evengoed een risico hebben op armoede, zijn vaak niet in beeld van een gemeente. We spreken hier over de zogenaamde werkende armen. Dit zijn mensen met inkomen tot 130% van het sociaal minimum, van wie de voornaamste inkomensbron werk is.

Armoede kan ernstige gevolgen hebben voor de lichamelijke, mentale en sociale gezondheid. In armoede opgroeien of leven kan dus zowel psychische als fysieke gevolgen hebben. Zorgen over financiële zekerheid en over de toekomst kunnen stress en angst veroorzaken. In de nota positieve gezondheid is het brede perspectief op gezondheid gekozen. De verbinding wordt in deze nota gelegd met armoede en schulden.

De gemeente heeft de wettelijke plicht om inwoners die niet in hun eigen bestaan kunnen voorzien een uitkering te verstrekken. Door verschillende omstandigheden komt het echter weleens voor dat het inkomen onder het bestaansminimum daalt. Dit is niet wenselijk omdat dit tot armoede en schuldenproblematiek kan leiden. Daarom stelt de gemeente zich ten doel haar inwoners zo veel mogelijk zekerheid te bieden over hun bestaansminimum en met inwoners te kijken van welke miniregelingen zij gebruik kunnen maken wanneer hun inkomen hieronder dreigt te komen. Dit doet de gemeente met diverse miniregelingen. Deze regelingen zijn recentelijk uitgebreid met een volwassenenfonds sport en cultuur. De ambitie is om dit fonds uit te bereiden naar een Webwinkel met verschillende producten die het meedoen in de samenleving activeren en/of ondersteunen. Deze webwinkel is een doorontwikkeling van het volwassenfonds

Schulden kunnen een belangrijke factor zijn die mensen vasthoudt in een armoedesituatie, omdat ze een groot deel van hun inkomen moeten aanwenden voor de aflossing van hun schulden. Hierdoor blijft er weinig over om te sparen of te investeren in het gezin, en het lukt mensen daarom niet om uit armoede te ontsnappen. Mensen komen daardoor in een vicieuze cirkel terecht en het is moeilijk, dan wel bijna onmogelijk om zelf, zonder hulp hieruit te breken. In het onderstaande gaan

we uitgebreid in op de aanpak van schulden. Deze aanpak bestaat uit:

- Goed werkende vroegsignalering
- Sociaal raadslieden (nu nog niet beschikbaar)
- Een robuust voorportaal
- Specialistische schuldhulpverlening
- Beschermingsbewindvoering

Goed werkende vroegsignalering

Vanaf 1 januari 2021 hebben gemeenten vanuit de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening, de verplichting om invulling te geven aan vroegsignalering van schulden. De gemeente Oldambt heeft echter al in 2019 het initiatief genomen om activiteiten te ontplooiën op het gebied van vroegsignalering. Het doel van deze inzet op vroegsignalering, is dat inwoners in een zo vroeg mogelijk stadium, hulp kan worden geboden bij het ontstaan van financiële problemen. Hiertoe is onder andere een automatiseringssysteem aangeschaft en is samenwerking gezocht met SWO en VKB. Momenteel melden vaste-lasten partijen achterstanden in het vroegsignaleringssysteem waar de gemeente mee werkt. Net als veel andere gemeenten, is ook de gemeente Oldambt inmiddels bezig om haar aanpak vroegsignalering te optimaliseren. Hierbij wordt kritisch gekeken of de output van het vroegsignaleringssysteem verfijnd kan worden. Verder wordt er goed gekeken of er effectiever op ontvangen signalen geanticipeerd kan worden. Dit betekent concreet dat er goed wordt gekeken welke communicatievorm het meest passend is als er signalen zijn binnengekomen. In de meest urgente kwesties, brengt een lid van het 'Vroeg-er-op-af team' een bezoekje aan de betreffende inwoner. Het vroegsignaleringssysteem waar mee gewerkt wordt, biedt de mogelijkheid tot het monitoren van de inzet op het gebied van vroegsignalering.

De aanpak vroegsignalering en de toegankelijkheid van schuldhulpverlening wordt ook verbeterd door de inzet van Geldfit, een uitgebreide interventie van De Nederlandse Schuldhulprouwe (NSR). Door de inzet van Geldfit worden mensen met geldzorgen eerder gevonden, bereikt en naar de juiste lokale hulp toe geleid. Geldfit gaat medio 2024 van start in de gemeente Oldambt.

Sociaal raadslieden inzetten

De wens is dat er vanwege een groot scala aan sociaal juridische vragen, een sociaal raadslid in het leven wordt geroepen. De achtergrond van deze interventie is dat armoede vaak gepaard gaat met andere problemen. Daarbij komt dat in onze samenleving steeds minder ruimte is voor persoonlijk contact. Voor verschillende meer kwetsbare groepen is dat geen goede ontwikkeling. Het is dan ook wenselijk om onze inwoners breed te ondersteunen op een manier die bij hen past. Een sociaal raadslid kan in een persoonlijk contact op veel gebieden hulp bieden. Een sociaal raadslid geeft informatie, advies en concrete hulp bij vragen en problemen op het gebied van onder andere financiën, uitkeringen, belastingen, huisvesting, werk, vreemdelingenrecht, familierecht, consumentenzaken en armoedebestrijding. Ook kan het sociaal raadslid ondersteuning bieden bij het voeren van een klachten of bezwaarprocedure. Het raadslid helpt als het gaat om jouw rechten en plichten en kan je zo nodig doorverwijzen naar de juiste instantie.

Robuust voorportaal voor adequate hulp aan mensen met een financiële hulpvraag

In de gemeente Oldambt is het STAP hét loket voor mensen met financiële vragen / problemen. STAP is een samenwerkingsverband tussen verschillende (vrijwilligers)organisaties die actief zijn op het gebied van financiële hulpverlening. Het loket is zeer laagdrempelig en via meerdere kanalen te benaderen. Naast telefonisch contact of contact via de e-mail, is ook een persoonlijk bezoek mogelijk. Het loket is elke dinsdag te bezoeken in de Boschpoort in Winschoten. De vrijwilligers van STAP kijken zorgvuldig met de betrokken inwoner, welke vraag of probleem speelt en welke hulp

passend is om het probleem op te lossen. Uiteraard worden inwoners met de meest urgente financiële vraagstukken, doorverwezen naar de Volkskredietbank (VKB) in Appingedam. De medewerkers van het loket ervaren in toenemende mate dat financiële problemen samengaan met een grote variëteit aan andersoortige problemen. Dit maakt het noodzakelijk dat het loket ondersteuning krijgt van een casusregisseur die sturing kan geven aan de multiprobleemsituaties die zich aandienen bij het STAP-loket.

Specialistische schuldhulpverlening

Als schulden een dusdanige omvang hebben dat deze niet binnen afzienbare tijd weggewerkt kunnen worden, dan moet er een schuldenregeling tot stand worden gebracht. De VKB (Volkskredietbank) is de partij die namens de gemeente de professionele schuldhulpverlening uitvoert.

Voordat aan een schuldenregeling gewerkt kan gaan worden, moet de financiële situatie van betrokkene 'stabiel' zijn. Oftewel, er moet niet meer geld uitgegeven worden dan dat er binnenkomt. Er mogen geen nieuwe schulden meer ontstaan. Gedrag dat financiële teloorgang in de hand werkt (bv een verslaving) moet onder controle zijn.

Als duidelijk is dat er sprake is van een stabiele situatie, dan kan de VKB gaan werken aan een schuldenregeling. De inzet op een schuldenregeling kan uiteindelijk (afhankelijk van de situatie) leiden tot een saneringskrediet, een schuldbemiddeling of een WSNP-traject².

Om ook zelfstandig ondernemers een passend schuldhulpverleningstraject te kunnen bieden, heeft de VKB de samenwerking gezocht met 2 Solve It, een specialist op het gebied van schuldhulp voor ondernemers. Nu zelfstandigen hun 'coronaschulden' moeten terugbetalen, valt te voorzien dat meer ondernemers financieel vast gaan lopen. Daarnaast worden zelfstandigen in financiële nood, via het recent geïmplementeerde Geldfit, ook op de route naar 2 Solve It gezet. De kans dat door dit alles noodlijdende ondernemers een beroep zullen gaan doen op schuldhulpverlening, wordt daardoor groter.

Beschermingsbewindvoering via de VKB

Beschermingsbewind is een maatregel die door de rechtbank ingesteld kan worden om een andere partij (de beschermingsbewindvoerder) verantwoordelijk te maken voor de financiële belangenbehartiging van een inwoner. Beschermingsbewind kan uitgesproken worden omdat de betrokkene schulden heeft óf omdat de betrokkene vanwege diens lichamelijke of geestelijke toestand niet in staat is om diens eigen financiële belangen te behartigen. In veel gevallen vraagt de betreffende inwoner zelf het beschermingsbewind aan bij de rechtbank. Maar ook bepaalde anderen (partner, familie tot in de 4^e graad, begeleidende/verzorgende instelling, officier van justitie etc.), kunnen beschermingsbewind aanvragen. Beschermingsbewind kan passend zijn als het gaat om het oplossen van financiële problemen, maar ook als iemand tegen financiële problemen beschermt dient te worden.

Zeker ook als er in een huishouden een complexiteit aan verschillende problemen speelt, kan beschermingsbewind (tijdelijk) de nodige financiële stress wegnemen. De VKB in Appingedam heeft een afdeling beschermingsbewind. Inwoners van de gemeente Oldambt die beschermingsbewind nodig hebben, komen bij voorkeur onder bewind bij de VKB. Het voordeel van een kredietbank als de VKB is, dat zij een breed scala aan financiële diensten onder een dak aanbieden. Het op- en

² Schuldsanering is geregeld in de [Wet schuldsanering natuurlijke personen](#) (Wsnp). Hierin staan de voorwaarden om te worden toegelaten tot de wettelijke schuldsanering

afschalen qua financiële dienstverlening en dus het leveren van maatwerk wordt daardoor een stuk eenvoudiger.

Beschermingsbewind ligt bij veel gemeenten onder een vergrootglas. Er gaan immers voor de gemeente aanzienlijke kosten mee gemoeid. Voor onder bewind gestelde inwoners met een laag inkomen, moet de gemeente namelijk de kosten vergoeden in de vorm van bijzondere bijstand. Enerzijds is beschermingsbewind dus een instrument om financieel kwetsbare inwoners maximaal te beschermen tegen financiële stress en problemen. Anderzijds moet je als gemeente bewaken dat de kosten niet onnodig de pan uitrijzen. Bewindvoerders moet voortvarend te werk gaan bij het regelen van de schulden van de inwoners. Tevens moet er oog zijn de voor ontwikkelingen op het gebied van zelfredzaamheid. Daarom is het goed dat mensen die beschermingsbewind nodig zijn, terecht komen bij de VKB. Binnen de context van een kredietbank kan goed aangesloten worden bij de ontwikkeling die inwoners doormaken op het gebied van financiële zelfredzaamheid. Daarbij heeft de VKB geen commercieel oogmerk en heeft het als gemeentelijke organisatie een maatschappelijke insteek.

Aandacht voor kwetsbare groepen inwoners

Hoewel iedereen, vanwege een nare samenloop van omstandigheden, te maken zou kunnen krijgen met armoede en schulden, zijn er meerdere groepen aanwijsbaar die een verhoogd risico lopen om met armoede en / of schulden geconfronteerd te worden. Door oog te hebben voor deze groepen en pro-actief op hen te anticiperen, kunnen de nodige financiële problemen worden voorkomen. Te denken valt aan risicojongeren of aan mensen die laaggeletterd zijn, die niet digitaalvaardig zijn, die de Nederlandse taal niet (goed) machtig zijn of die een verstandelijke beperking hebben. Wat werkend is, verschilt per groep. Bij de ene groep kan het helpend zijn om samen met andere betrokken partijen te komen tot een sluitende aanpak. Bij andere groepen is het heel effectief om de wereld om hen heen te leren hoe ze 'inclusief' met deze groepen om kunnen gaan. Een goede ontwikkeling is de komst van het mobiele steunpunt van de belastingdienst naar de gemeente Oldambt. Doordat de belastingdienst nu weer fysiek aanwezig is binnen de gemeente, kunnen inwoners weer persoonlijk in gesprek met de belastingdienst. Voor laaggeletterde mensen, mensen die niet digitaal vaardig zijn of mensen die behoefte hebben aan persoonlijk contact, is dit een uitkomst.

Bestrijden van generatiearmoede en integrale inzet op multiprobleemsituaties

Generatierijkdom

De strategie om generatiearmoede te doorbreken, zit besloten in het programma 'Generatierijkdom' waarbij ook nadrukkelijk aandacht is voor integraliteit. Dit programma is gericht op twee elementen: Kansen voor kinderen en diverse preventieve activiteiten.

1. Kansen voor kinderen
 - a. Door een integrale en innovatieve aanpak met een toekomstplan, gezinscoaches, gezinsvolgend budget en maatwerkoplossingen armoede in 75 gezinnen tegengaan. Dit wordt gedaan door het inzetten van de doorbraakmethode en een stress-sensitieve aanpak.
2. Preventieve activiteiten
 - a. 50 jongeren (16-27 jaar) zonder startkwalificatie ondersteunen/faciliteren met de doorbraakmethode zodat zij uiteindelijk een startkwalificatie halen en daarmee meer kans hebben op een baan;
 - b. Financiële educatie;

- c. Laagdrempelige ondersteuning op scholen aan ouders met vragen waar ze zelf niet uitkomen.

Ook haakt de gemeente Oldambt aan bij de verschillende initiatieven en samenwerkingsverbanden waarbij getracht wordt door bundeling van krachten, de welvaart in de regio te verbeteren. De denken valt hierbij aan de Alliantie van Kracht. Dit is een netwerk dat samen met de inwoners uit het Drents-Groningse veenkoloniale gebied werkt aan het doorbreken van generatiearmoede. Deze Alliantie is ontstaan naar aanleiding van een onderzoek van de RuG naar generatiearmoede. Een ander voorbeeld is de Regio-Deal Oost-Groningen, een meerjarige samenwerking tussen het Rijk, de provincie Groningen en de 6 Oost-Groninger gemeenten waarbij de inzet is om de welvaart in Oost-Groningen te verhogen.

Inzet van ervaringsdeskundigheid

Mensen die zelf arm zijn geweest, begrijpen als geen ander hoe het is om arm te zijn. De inzet van ervaringsdeskundigen kan dan ook een effectief middel zijn om mensen die in armoede verkeren, te helpen om met hun armoede om te gaan of die te ontstijgen. Bij de implementatie van acties gericht op het versterken van bestaanszekerheid zullen we de toegevoegde waarde van ervaringsdeskundigen onderzoeken en benutten. Zo is bij het project 'Kansen voor Kinderen', een belangrijke rol weggelegd voor "Toukomstbuddy's." Dit zijn ervaringsdeskundigen die gezinnen in armoede gaan ondersteunen om hun armoede te overwinnen. Om de inzet van ervaringsdeskundigen te verbeteren, zullen we nauw samenwerken met (informele) organisaties en netwerken die al contacten hebben en werken met ervaringsdeskundigen. Dit stelt ons in staat om ervaringskennis te integreren in onze armoede aanpak.

Hoewel de inzet van ervaringsdeskundigen momenteel erg populair is, vraagt het werken met ervaringsdeskundigen ook realiteitszin. Armoede kent immers een breed scala aan oorzaken en gevolgen. Het feit dat iemand ervaring heeft met armoede, betekent niet automatisch dat men volledig aansluiting heeft bij alle armoedesituaties. Daarom zullen we mensen met armoede-ervaring stimuleren tot het volgen van opleidingen tot ervaringsdeskundigen, zodat zij een breder begrip hebben en effectievere ondersteuning kunnen bieden in diverse armoedesituaties.

In de praktijk zien we dat ervaring met armoede, ook kan leiden tot waardevolle inwonersinitiatieven gericht op armoedebestrijding. Ook in onze gemeente zijn daar meerdere voorbeelden van. Te denken valt aan 'De Dichte Knip' in Winschoten, waar met veel bevologenheid en creativiteit de gevolgen van armoede op verschillende manieren worden bestreden. Daarnaast zet 'De Dichte Knip' zich ook actief in om eenzaamheid onder haar doelgroep tegen te gaan.

Maatwerk leveren

Voor een groot deel van de huishoudens werkt het huidige systeem voldoende. Maar als zich problemen voordoen op meerdere leefgebieden volstaat het systeem vaak niet. Als een gezin met veel instanties te doen heeft werkt dit vaak stress verhogend en staat het een effectieve, integrale aanpak en het leveren van maatwerk in de weg. Om armoede tegen te gaan is het belangrijk om de behoefte van het gezin centraal te stellen en werkprocessen in te richten voor het maken van maatwerk. De oplossingen op maat hebben betrekking op alle niveaus. Dus op zowel het gebied van beleid, uitvoering en begeleiding.

Binnen het programma Generatie Rijkdom, zal ingezet worden op maatwerk. Er zal gewerkt worden via de Doorbraakmethode; een methode die ontwikkeld is door het Instituut Publieke Waarden (IPW). Deze methode omvat 6 processtappen. Het stelt professionals in het sociaal domein in staat

om op een onderbouwde manier effectief maatwerk te leveren. Cruciaal hierbij is het maken van zorgvuldige afwegingen om maatwerk te onderscheiden van willekeur.

Samenwerking

Onder het motto 'samen staan we sterk' zijn er diverse samenwerkingsverbanden die inzetten op het gezamenlijk aanpakken van lokale en regionale vraagstukken. De gemeente Oldambt, sluit daar waar mogelijk aan om de vruchten van deze samenwerkingsverbanden te kunnen plukken.

Het STAP-loket is een voorbeeld van een lokaal samenwerkingsverband. De drie vrijwilligersorganisaties achter STAP (Schuldhulpmaatje, Leger des Heils en Humanitas) hebben samen ook een alliantie gevormd, namelijk de Alliantie voor Vrijwillige Schuldhelpverlening (AVS). Deze alliantie heeft het initiatief genomen voor het project 'Samen sterker tegen armoede in Oldambt'. Dit project is één van de vijf geselecteerde projecten in Nederland die gedurende 2 jaar begeleid worden door het Oranjefonds en financieel mogelijk gemaakt door Nationale Nederlanden. Het project richt zich op interne kwaliteitsverbetering bij STAP. Daarnaast wordt de omgeving verkend van 'natuurlijke' samenwerkingspartners. Bij dit aandachtsgebied wordt ingezoomd op vindplaatsen van doelgroepen, het betrekken van deelnemers bij het proces van hulpverlening, het afstemmen van taken van professionele hulpverleningsorganisaties en partners en als laatste het leren van projecten uit het landelijke programma van 'Samen Sterker tegen Armoede'. Vanuit deze twee aandachtsgebieden zijn 12 opgaves geformuleerd. Als gemeente onderschrijven we de aanpak 'samen sterk tegen armoede' en leveren een bijdrage in het realiseren van de opgaven.

Op regionaal niveau zijn meerdere samenwerkingsverbanden te vinden. Al eerder is de Alliantie van Kracht ter sprake gekomen. Dit netwerk bestaat uit organisaties in de sectoren Wonen, Welzijn en zorg, gemeenten, kennisinstellingen en ervaringsdeskundigen. Samen willen zij een beweging op gang brengen om armoede in de Veenkoloniën, op zowel de korte als de lange termijn, structureel en fundamenteel te bestrijden.

Een ander belangrijk samenwerkingsverband is de Regio Deal Oost-Groningen. De Regio Deal heeft als doel de brede welvaart van de regio te verhogen. Het tegengaan van armoede en schulden is één van de belangrijke onderdelen van het meerjarige programma. In het bijzonder wordt ingezet op het tegengaan van intergenerationele armoede. De missie van de projecten die mede worden gefinancierd vanuit de regiodeal sluiten hier op aan:

- Kansen voor Kinderen: een aanpak waarmee op maat effectieve en efficiënte hulpverlening beschikbaar is aansluit bij wat de gezinnen nodig hebben om structureel uit de (dreigende) armoede te komen;
- Oost Groningen Geld Geletterd: een schulden- en preventiecampagne die is bedoeld om het bewustzijn rondom geldstress en schulden onder jongeren te vergroten;
- 'Ieder kind telt mee' levert een bijdrage aan het verzachten van de gevolgen van armoede op de ontwikkeling van kinderen in de basisschoolleeftijd. 21 scholen verspreid over zes gemeenten doen mee. Er zijn 5 brugfunctionarissen ingezet om leerlingen in het voortgezet onderwijs financieel vaardiger te maken. Door het bieden van financiële educatie willen we ervoor zorgen dat leerlingen minder in de financiële problemen of schulden raken. In Oldambt wordt het project in samenwerking met VKB uitgevoerd in het kader van het project Financiële Educatie Nieuwe Stijl;
- Versterken ervaringsdeskundigen: Noorderpoort en de Tintengroep zijn een aantal jaren geleden een samenwerking aangegaan om de opleiding Ervaringsdeskundige te faciliteren;

- Door Geldzorgen Geraakt: werkgevers en werknemers in Oost-Groningen bewust maken van hoe geldzorgen hen raken en wat ze hier samen aan kunnen doen.

Een ontwikkeling waarbij eveneens door samenwerking tussen verschillende partijen de welvaart in Groningen naar een hoger niveau moet worden getild, is 'Nij Begun.' Na de parlementaire enquête over de gaswinning kondigde het kabinet met 'Nij Begun' een aanpak voor meerdere jaren aan voor Groningen en Noord-Drenthe. Eén van de onderdelen hiervan is een sociale agenda. Dit plan moet antwoord geven op de vraag hoe we de sociale samenhang, gezondheid en kansen voor de volgende generatie in Groningen en Noord-Drenthe structureel kunnen verbeteren. De sociale agenda wordt op dit moment samen met inwoners, maatschappelijke organisaties, experts en andere geïnteresseerden ontwikkeld.

Effectief en helder communiceren

We zijn ons er van bewust dat er verschillende groepen zijn die extra vatbaar zijn voor armoede en bestaansonzekerheid. Het past bij een inclusieve samenleving om rekening met hen te houden. Deze verschillende groepen hebben soms een andere aanpak nodig om er voor te zorgen dat de informatie die voor hen relevant is, hen ook daadwerkelijk bereikt. We zullen relevante informatie vindbaar en laagdrempelig aan moeten bieden.

De vorm waarin informatie wordt aangeboden, verdient maatwerk. Daar waar de informatie digitaal wordt aangeboden, zal de informatie makkelijk vindbaar en compact weergegeven moeten worden. Daar waar gewenst moet informatie ook in papiervorm aangeleverd kunnen worden. Het moge duidelijk zijn dat er altijd aandacht dient te zijn voor de leesbaarheid.

Tevens is het belangrijk om verbinding te zoeken met partijen die in natuurlijke verbinding staan met de meer kwetsbare groepen. Te denken valt hierbij aan ambulant begeleiders van mensen met een beperking, het jongerenwerk of organisaties die zich inzetten voor de belangenbehartiging van senioren. Deze partijen kunnen een belangrijke rol spelen om er voor te zorgen dat informatie over bijvoorbeeld schuldhulpverlening of minimavoorzieningen, daadwerkelijk terechtkomt bij groepen waar de gemeente minder vanzelfsprekend mee in contact komt. Een bijzonder netwerk welke in dit verband genoemd mag worden, is die van De Dichte Knip. Dit betreft een zagezegd burgerinitiatief. Via hun Facebookkanaal staat De Dichte Knip in verbinding met vele honderden huishoudens in Oldambt die te kampen hebben met financiële vraagstukken. Andere netwerken die in dit verband genoemd kunnen worden omdat ze een relevante rol kunnen spelen bij het gericht communiceren richting specifieke doelgroepen, zijn bijvoorbeeld de kerken en de moskee in Oldambt. Ook valt voor informatieverspreiding te denken aan de bibliotheken in de gemeente. Naast het uitlenen van boeken, organiseert bibliotheek in Oldambt een breed scala aan maatschappelijk relevante activiteiten en heeft daardoor een groot bereik onder de inwoners. Daarnaast bevinden zich in de gemeente 8 dorpshuizen, die wellicht ingezet kunnen worden om een groter bereik onder de inwoners te krijgen. En zo kunnen er nog de nodige 'vindplaatsen' voor doelgroepen aan toegevoegd worden...

Financieel perspectief

Voor de financiering van het beleid op het terrein van armoede, schulden en het minimabeleid zijn structurele middelen beschikbaar en een eenmalig bedrag aan incidentele middelen.

Structurele middelen

Voor de aanpak van armoede en schulden is structureel € 3,2 miljoen beschikbaar. Deze middelen bestaan uit 3 onderdelen:

- Voor het uitvoeren van de bijzondere bijstand, collectieve zorgverzekering (Menzis Garant Verzorgd), individuele inkomenstoeslag en de individuele studietoelage is € 1,8 miljoen beschikbaar;
- In het kader van het minimabeleid is voor vrijwilligersorganisaties een bedrag beschikbaar van €289.000. Er worden subsidies verstrekt aan Kledingbank Maxima, Stichting Present, Schuldhulpmaatje, Stichting Leergeld en Jeugdfonds Sport en Cultuur, Humanitas, Leger des Heils, Voedselbank, Stichting Urgente Noden;
- Voor schuldhulpverlening is een bedrag beschikbaar van €1.080.000. Dit bedrag bestaat uit een bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling met de VKB van €870.000. Daarnaast wordt subsidie verstrekt aan de STAP samenwerking voor €29.000 en zijn er structurele uitgaven aan SWO in het kader van de aanpak vroegsignalering €35.000 en € 56.376 aan Inforing (systeem vroegsignalering).

De VKB heeft op basis van recente interne en externe ontwikkelingen een herziene begroting opgesteld. Deze ontwikkelingen hebben als gevolg dat de tariefstelling van de VKB voor 2024 en de jaren daarna naar boven moet worden bijgesteld. De bijdrage aan de VKB wordt vanaf 2024 verhoogd van €870.000 naar €1.182.000. Hiervoor is een college- en raadsvoorstel opgesteld. Met het vaststellen van deze voorstellen besluiten we ook om deze middelen op te hogen voor 2024 en de jaren daarna.

Samengevat in een schema:

Omschrijving	Bedrag Begroot oud	Bedrag begroot nieuw
Bijzondere bijstand	1.813.000,00	1.813.000,00
Minimabeleid	288.985,00	288.985,00
Schuldhulpverlening	1.080.426,00	1.392.426
Totaal	3.182.411,00	3.494.411

Incidentele middelen

Van incidentele middelen armoede en schulden is een bedrag beschikbaar van €1.971.000,-. Dit geld is voor een deel vastgelegd in het Coronaperspectiefplan. Dit is een bedrag van €964.000. Hiervoor worden projecten ontwikkeld in het kader van de aanpak vroegsignalering schulden, schuldhulp aan ondernemers, herstel basisvoorziening sport en cultuur voor kinderen.

Daarnaast zijn er middelen beschikbaar voor de uitkeringen energietoelage van €478.000.

Ook zijn er nog extra gelden beschikbaar vanuit de mei en decembercirculaire voor flankerend beleid van de bijzondere bijstand, (energie) armoede en schulden. Dit is een bedrag van €529.000.

Verder is er voor 2024 €90.000 beschikbaar voor het Volwassenenfonds.

Besteding incidentele middelen

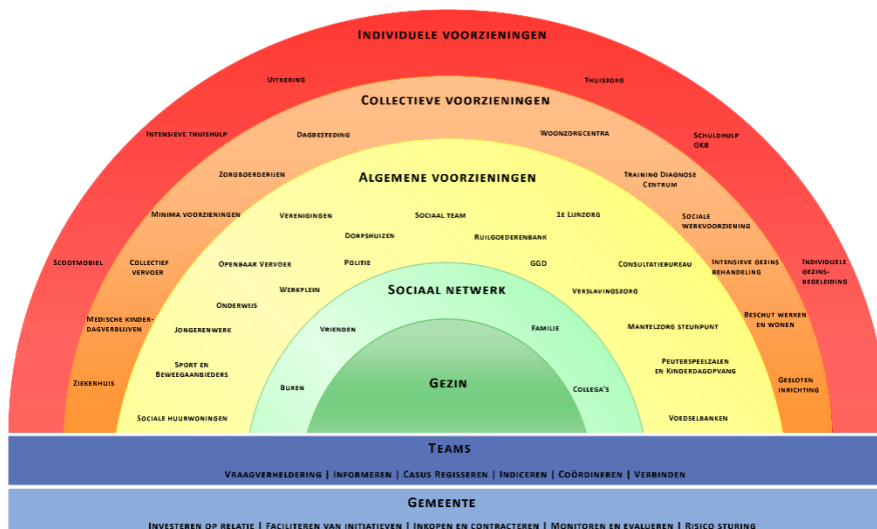
Om de doelen uit deze nota te helpen realiseren, zijn een aantal zaken de revue gepasseerd die vragen om een nadere financiële uitwerking. Het gaat hier om:

- De inzet van een sociaal raadslid;
- Uitbreiding van de STAP samenwerking met een casusregisseur;
- Continuering van het Volwassenenfonds na 2024;
- Uitbreiding volwassenenfonds naar een webwinkel meedoen;
- Jongerenperspectieffonds;
- Ondersteuning van inwonersinitiatieven op het gebied van armoedebestrijding.

Bovenstaande onderwerpen zullen onderdeel zijn van een uitvoeringsprogramma dat het college in het najaar van 2024 zal vaststellen.

Bijlage 1

Voor het bereiken van de maatschappelijke effecten, beleidsdoelstellingen en het uitvoeren van de bijbehorende activiteiten hanteren we de beleidsuitgangspunten Sociaal Domein die voortvloeien uit het regenboogmodel en de leefgebieden.

De regenboog vertaalt zich in de volgende beleidsuitgangspunten:

- Inzet van de ondersteuning begint bij de eigen kracht / sociaal netwerk:
 - Bij een hulpvraag van een inwoner wordt waar dat kan eerst ingezet op eigen kracht (gezin) en het sociaal netwerk;
 - Vervolgens inzetten / vinden van de juiste algemene/voorliggende voorzieningen;
 - Wanneer deze ondersteuning niet toereikend is of blijkt, wordt doorverwezen naar de gemeente voor (het verkennen van) specialistische hulp (collectieve/individuele voorzieningen)
 - Verbindend naar andere algemene voorzieningen/helpen bij het vinden van de juiste ondersteuning
- Meer oriëntatie op en bevorderen van beschermende factoren in de vorm van de preventie en algemene voorzieningen:
 - Investeren en inzetten op vroegsignalering;
 - Het beroep op specialistische zorg en escalatie van problemen wordt zo veel mogelijk voorkomen door "er op tijd bij te zijn" (preventie);
 - Inzetten op het versterken van het voorliggend veld in samenwerking met vrijwilligersorganisaties.
- Inwoners mogen er meer van uitgaan het 'het leven' een hobbelig pad is en ervan uitgaan dat het meestal goed komt, kort gezegd uitgaan van normaliseren:
 - Het besef dat een hulpvraag niet altijd een probleem is waar een hulpverleningstraject bij hoort.